

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Drempelverwijdering vaargeul Boontjes, Kornwerderzand – Harlingen

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het projectplan

7 juli 2011 / rapportnummer 2433-39

1. Hoofdpunten

De Provincie Fryslân heeft het voornemen de drempel in de vaargeul Boontjes tussen Kornwerderzand en Harlingen te laten verwijderen. Het doel is de doorvaartmogelijkheden in dit vaarwater te vergroten. Tussen de minister van Infrastructuur en Milieu (IenM) en de provincie Fryslân is een bestuursovereenkomst gesloten over de voorbereiding en uitvoering van de drempelverwijdering. Voor de besluitvorming over de uitvoering van de drempelverwijdering wordt een projectplan¹ opgesteld. De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')² is gevraagd advies te geven over de onderwerpen die in het projectplan aan de orde moeten komen. De minister van IenM is bevoegd gezag en uitvoerder van het voornemen.

De Commissie³ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het projectplan in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- de mate waarin het project zal leiden tot een verandering in de slibhuishouding in het betreffende deel van de Waddenzee en het effect daarvan op bodemfauna;
- de mate waarin de verruiming van de Boontjes zal leiden tot veranderingen in de waterbeweging en de morfologie als gevolg van de verruiming zelf en het stortbeleid (plaats en wijze van storten);
- inzicht in de effecten van het voornemen voor natuur, met name voor de aanwezigheid en verspreiding van bodemfauna, vogels en zeehonden.

De samenvatting is het deel van het projectplan dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het projectplan.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie in het projectplan moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op het startdocument. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in het startdocument voldoende aan de orde komen.

¹ De ambitie van de initiatiefnemers is om het projectplan te laten voldoen aan de vereisten van een m.e.r. De Commissie is gevraagd te adviseren, waarbij de Commissie uitgaat van de inhoudseisen voor een m.e.r.

² Startdocument drempelverwijdering Boontjes, Provincie Fryslân, september 2010.

³ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Adviezen Commissie'.

2. Achtergrond, beleid en besluiten

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

Het initiatief voor de drempelverwijdering kent een lange voorgeschiedenis. Het startdocument geeft een uitgebreid en helder overzicht van de geschiedenis, de probleemstelling en het doel van het voornemen. Neem dit over in het projectplan.

De drempelverwijdering in de vaargeul Boontjes tussen Harlingen en Kornwerderzand moet de bevaarbaarheid van deze scheepvaartroute verbeteren. Op dit moment is de bevaarbaarheid voor schepen beperkt. Na drempelverwijdering zal de bevaarbaarheid aanzienlijk zijn toegenomen.⁴ Beschrijf in het projectplan zo concreet mogelijk het doel van de drempelverwijdering. Geef een beschrijving van de huidige situatie en de verwachte ontwikkelingen in de scheepvaart. Maak daarbij het nut van het voornemen inzichtelijk voor verschillende doelgroepen (categorieën beroepsvaart, recreatievaart).

2.2 Beleidskader en randvoorwaarden

In het startdocument staat het beleidskader genoemd. Ga in het projectplan in op de randvoorwaarden die voortkomen uit het relevante beleid, zoals de Planologische Kernbeslissing (PKB) Waddenzee. Onderbouw of de drempelverwijdering en het toekomstig onderhoud van de vaargeul past binnen het PKB-beleids- en afwegingskader voor de scheepvaart.

Beschrijf in het projectplan de randvoorwaarden waar het voornemen aan moet voldoen. Geef aan welke besluiten na het vaststellen van het projectplan nodig zijn om het voornemen te kunnen realiseren, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Voorgenomen activiteit

Beschrijf de voorgenomen activiteit en de alternatieven op basis van:

- de werkzaamheden die tijdens de realisatiefase worden uitgevoerd;
- de ingreep zelf. Ga daarbij in op de balans tussen de grootte van de ingreep en de beoogde vaardiepte;
- de toepassing van het vrijkomende materiaal;
- de onderhoudswerkzaamheden na realisatie.

⁴ Bijvoorbeeld: voor schepen met een diepgang van 3,0 m (klasse IV) is de huidige bevaarbaarheid 10% van de tijd. Dit zal 52% gaan worden.

3.2 Alternatieven

Beschrijf hoe de gestelde doelen en randvoorwaarden de keuze en de afbakening van de alternatieven hebben bepaald. Hiervoor kan de onderbouwing uit het startdocument worden gebruikt. Geef aan welke alternatieven zijn onderzocht. Onderbouw waarom de afgevalen alternatieven en varianten als niet realistisch worden beschouwd. Ga hierbij met name in op het alternatief 'andere vaarroute' en de variant 'onderhoudsvrije Boontjes'. Beschrijf welk alternatief en welke varianten uiteindelijk in het projectplan zijn uitgewerkt. Geef aan in hoeverre milieuoverwegingen een rol hebben gespeeld bij het bepalen van het te onderzoeken alternatief.

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

Omdat de Waddenzee een dynamisch gebied is, adviseert de Commissie bij de beschrijving van de referentiesituatie:

- rekening te houden met trends in stromingen en morfologie op basis van historische gegevens;
- rekening te houden met effectketens van huidige activiteiten en zekere nieuwe activiteiten;
- onzekerheden en leemten in kennis te beschrijven.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

De verwijdering van de drempel in de vaargeul Boontjes tussen Kornwerderzand en Harlingen heeft als doel de bereikbaarheid van met name de haven van Harlingen te vergroten. Beschrijf naast de huidige situatie de effecten van het voornemen op basis voor het verminderen van de wachttijd voor verschillende scheepstypen⁵, de *modal shift* en de mogelijke effecten op de toeristische economie, in het bijzonder voor de haven van Harlingen. Beschrijf de effecten van het voornemen op basis van de risico's van het varen in relatief nauw en ondiep vaarwater, met name de interactie tussen recreatievaart en beroepsvaart. Denk hierbij onder andere aan de getijvaart door recreatievaart en het varen op tijd door de beroepsvaart.

⁵ Op basis van de klassenindeling.

Cumulatie

Beschrijf in het projectplan de mogelijke cumulatie met andere projecten die in en om de Waddenzee in uitvoering of in ontwikkeling zijn. De milieueffecten van deze projecten cumuleren mogelijk met de effecten van het voornemen. Voorbeelden hiervan zijn projecten die invloed hebben op:

- de diepte van de Waddenzee, bijvoorbeeld gaswinning en zoutwinning;
- de verspreiding van slib, bijvoorbeeld ten gevolge van baggerwerkzaamheden in de havens van Harlingen;
- de lengte van de zoetwatertong, bijvoorbeeld vergroting van de spuicapaciteit van de Afsluitdijk;
- verstoring van vogels, bijvoorbeeld door recreatieve ontwikkelingen.

Werk de effecten door mogelijke cumulatie met andere projecten uit in *worst case* scenario's.

4.2 Bodem en water

4.2.1 Algemeen

Ga bij de beschrijving van de bestaande situatie in op de dynamiek in waterbewegingen en morfologie in het Waddengebied (zie paragraaf 3.3). Beschrijf de historische ontwikkeling van de drempel en de huidige en toekomstige stabiliteit van de vaargeul. Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte bij de beschrijving van de bestaande milieusituatie.

Breng de gevolgen van de vaargeulverruiming en het te kiezen stortbeleid op de morfologie van de Waddenzee in beeld. Denk aan verplaatsing van wantijen en verondieping van platen en geulen (hoogwatervaarroutes). Geef aan wat de gevolgen van de drempelverwijdering zijn voor het bereik van zoet IJsselmeerwater in de Waddenzee. Doe dit op basis van rekenmodellen voor waterbeweging en morfologie met juiste schematisatie van de omgeving van de drempelverruiming (dus inclusief Pollendam).

Breng in beeld welke mogelijke onomkeerbare en onbeheersbare ontwikkelingen zowel tijdens als na de ingreep kunnen ontstaan, zoals een mogelijke verdere verdieping van de geul door de getijstrooming, en beschrijf de mogelijke gevolgen hiervan. Geef aan op welke wijze wordt voorzien in monitoren en evaluatie van mogelijke effecten. Beschrijf de mogelijkheden om na escalatie de oorspronkelijke toestand te herstellen. Werk hiervoor maatregelen achter de hand uit.

4.2.2 Onderhoudsbaggerwerk

Het onderhoudsbaggerwerk is weliswaar klein ten opzichte van het baggerwerk voor de havens van Harlingen, maar door cumulatie kan, afhankelijk van de gekozen stortlocatie, niet op voorhand worden uitgesloten dat er milieueffecten zijn. Overweeg of met *expert judgement* voor een inschatting van de effecten kan worden volstaan of dat een modelstudie nodig is. In het laatste geval adviseert de Commissie voor het met voldoende nauwkeurigheid voorspellen van de slibverspreiding en mogelijke vertroebeling gebruik te maken van een *state-of-the-*

art slibverspreidingsmodel.⁶ Een dergelijk model is het meest geschikt om het relatieve effect van de slibverspreiding ten opzichte van de natuurlijke achtergrond in beeld te brengen. Het gebruik van eenvoudiger modellen geeft door de complexe situatie van de getijstromingen in dit gebied naar verwachting niet het gewenste inzicht.

4.3 Natuur

Vertroebeling is een mogelijk kritiek aspect voor de effecten van het voornemen op de ecologische kwaliteit en balans. Geef aan wat de verandering van het milieu (verdieping en extra slibbelasting) betekent voor de bodemfauna van platen en geulen. Voor een beeld van de sublitorale bodemfauna bij Boontjes kunnen de jaarlijkse bemonsteringen van het NIOZ worden geraadpleegd.⁷

Maak voor het vóórkomen van vogels en zeehonden gebruik van tellingen en vergelijk deze met gerefereerde gegevens uit het verleden.

Werk mitigerende maatregelen uit voor het tegengaan van de effecten van slibverspreiding en vertroebeling.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen ‘vergelijking van alternatieven’, ‘leemten in milieuinformatie’ en ‘samenvatting’ heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

5.1 Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Zorg ervoor dat:

- het projectplan zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdttekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda.

5.2 Evaluatie

Ontwikkel een monitoringsplan waarmee veranderingen in het zoutgehalte, de slibconcentratie in het sediment en bodemorganismen ten gevolge van de ingreep en het onderhoudsburgerwerk in de omgeving van Boontjes kunnen worden vastgesteld.

⁶ Bijvoorbeeld zoals onlangs door Deltares is toegepast in de Westerschelde (Zie Kessel, T. van, VanLede, J. & Kok, J. de (in press) Development of a mud transport model for the Scheldt estuary. Continental Shelf Research).

⁷ Bijvoorbeeld Dekker, R. 2009. Het macrozoöbenthos op twaalf raaien in de Waddenzee en de Eems-Dollard in 2008. NIOZ rapport 2009-1.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en Rijkswaterstaat Noord-Nederland

Bevoegd gezag: de Minister van Infrastructuur en Milieu en Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Besluit: Vergunningverlening in het kader van de Waterwet en de Natuurbeschermingswet

Categorie Besluit m.e.r.: Geen m.e.r., wel advies van de Commissie gevraagd

Activiteit: Verwijdering van drempel in de vaargeul Boontjes tussen Kornwerderzand en Harlingen

Bijzonderheden: De Commissie is gevraagd te adviseren over het projectplan. De Commissie gaat bij haar advies uit van de inhoudseisen voor een m.e.r.

Procedurele gegevens:

geen ter inzage legging van de informatie over het voornemen

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 22 april 2011

advies uitgebracht: 7 juli 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij dit project is als volgt:

Dr. J.H. van den Berg

Ir. L.D. Boom

Dr. G.W.N.M. van Moorsel

D. Spel (secretaris)

Dr. D.K.J. Tommel

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de hierna genoemde informatie die van het bevoegde gezag is ontvangen, als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering

- Startdocument Drempelverwijdering Boontjes, ACRB, 28 september 2010
- Plan van Aanpak drempelverwijdering vaargeul Boontjes, Witteveen en Bos, HKV Lijn in Water en Altenburg & Wymenga, 5 november 2010
- Opbouw varianten drempelverwijdering Boontjes, Witteveen en Bos, 2 mei 2011

Advies over reikwijdte en detailniveau van het projectplan Drempeilverwijdering vaargeul Boontjes, Kornwerderzand – Harlingen

De Provincie Fryslân heeft het voornemen de drempel in de vaargeul Boontjes tussen Kornwerderzand en Harlingen te laten verwijderen. Het doel is de doorvaartmogelijkheden in dit vaarwater te vergroten. Voor de besluitvorming over de uitvoering van het voornemen wordt een projectplan opgesteld. De minister van Infrastructuur en Milieu is bevoegd gezag en uitvoerder van het voornemen.

Commissie voor de
milieueffectrapportage

ISBN: 978-90-421-3315-0

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

